

Voordrachten van J.J. Cremer in 1870.

Algemeen handelsblad, 29 december 1869:

Het zal velen onzer stadgenooten zeker aangenaam zijn te vernemen, dat de Heer **Cremer** spoedig weder hier ter stede zal optreden. Hij stelt zich voor den 6den Januarij e. k. in het Odéon zijn bekend „Paauwen Veeke” voor te dragen.

Algemeen handelsblad, 4 januari 1870:

DONDERDAG 6 Januari 1870,
VOORDRACHT
VAN DEN HEER
J. J. CREMER,
Het Paauwenveerke,
in ODEON, des avonds 8 ure.
Plaatsen kunnen besproken worden aan het Lokaal Woens-
dags 5 en Donderdag 6 Januari van 11 tot 3 ure. (170)

Het vaderland, 8 januari 1870:

van Maanen te nemen, deelen wij naer mede.

Amsterdam, 7 Jan. — Driekoningenfeest in het Paleis voor Volksvlijt, voordracht door Cramer van zijn Pauwenveerke in Odeon, en het benefiet van den heer Tjasink in den grooten schouwburg, bij welke gelegenheid een nieuw tooneelwerk van den heer Tinbergh werd gegeven, getiteld: Jan Van Leiden, de Koning van Sion. Ziedaar wat voor velen het doen eener keuze gisterenavond nog al moeielijk maakte. En op dien avond nu trad ook de heer Zaalberg van 'sGravenhage in Frascati op, om tot zijn talrijke vrienden in de hoofdstad te spreken over het Concilie te Rome tegenover de moderne maatschappij, en daarna de belangwekkende figuur van pater Hyacinthe in een helder daglicht te plaatsen. De ruimte, waarover voor een bericht in de dagbladen kan worden beschikt, laat niet toe een overzicht te geven van den rijkdom van denkbeelden en woorden, waarmede deze geroutineerde spreker zijn gehoor wist te boeien. Beurtelings indrukwekkend en schertsend, sarcastisch en gloedrijk, legde hij al het gewicht zijner eigenaardige persoonlijkheid in de schaal om die ten voordeele der nieuwere richting te doen overhellen. De ademlooze stilte waarmede zijn 4 a 500 toehoorders van allen rang en stand en van elke gezindheid zaten te luisteren, werd soms afgebroken door een onwillekeurig opgewekten lach of een niet langer te bedwingen applaus. Meester van zijn onderwerp, meester van het woord en in uiterlijke voordracht uitnuntende, offerde hij zijn onderwerp slechts een enkele maal op aan het mededeelen zijner eigen ervaringen welke, bij de schetsteekening van het kerkelijk leven in Nederland, doorschemerden voor hen die nader bekend zijn met de lotgevallen van dezen kanseldienaar, wiens optreden blijkbaar een diepen indruk maakte en wiens lezing onbetwistbaar veel goeds kan stichten.

Algemeen handelsblad, 8 januari 1870:

Een zeer talrijk publiek had gisteren avond zich verzameld in het Odeon, ter bijwoning van de voordracht van den heer **Cremer**. Voordracht, voorstelling, welke van deze beide woorden zou geschikter wezen, om te kenschetsen hetgeen den hoorder hier werd aangeboden? Met uitnemend talent en stembuiging en toch zonder overdrijving weet de spreker de verschillende personen en toestanden van zijn drama als voor onze oogen te tooveren, zoodat zijne voorlezing niet zelden den indruk maakte van eene uitvoering op het tooneel, maar eene uitvoering, waarbij alle rollen op even voortreffelijke wijze waren bezet.

Het „paauweveerke“, die aandoenlijke verzinnelijking van het spreekwoord „hoogmoed komt vóór den val“, is te goed bekend dan dat wij noodig hebben zouden daarover uit te weiden. Toch zouden zij, die deze novelle alleen uit de boeken kennen, zich zeer bedriegen, indien zij meenden dat hun genot volkomen hetzelfde is geweest als dat dergenen, die het den schrij-

Vervolg:

ver zelven hoorden voordragen. Alles krijgt dan leven en beweging en de vele fijne trekjes, die de meesterhand verraden, komen eerst bij de voorlezing volkomen uit. Wij twifelen dan ook niet, of de heer **Cremer** zou den toehoorders, die gisteren hem met gespannen aandacht volgden, geen grooter genoegen kunnen doen, dan door weldra eene tweede voordracht aan te kondigen.

Leeuwarder courant, 14 januari 1870:

Het vaderland, 20 januari 1870:

— De heer J. J. **Cremer** van 's Hage a. s. Vrijdagavond alhier een lezing houden, uitnoodiging van het bestuur der Vereeniging tot het geven van lezingen door sprekers elders.

Het vaderland, 21 januari 1870:

LEZING
VAN
J. J. Cremer.
(HET KRUZEMUNTJE.)
DONDERDAG 20 JANUARIJ 1870,
's avonds 7 ure,
in de Groote Zaal van den Heer IJ. VAN DER
WIELEN te *Leeumarden*
Entrée één gulden.
Kaartjes zijn verkrijgbaar bij den Boek-
handelaar H. KUIPERS te Leeuwarden.
Plaatsen te bespreken Donderdag morgen
tusschen 10—2 uur, à tien cents extra.

* **Groningen**, 19 Januari. — De heer J. J. **Cremer** van 's Hage droeg hier gisteren-avond zijn Betuwsche novelle »Bruur Joapik» voor. Een buitengewoon groot publiek was opgekomen om den begaafden spreker te hooren, waaronder verscheiden personen uit de provincie. Algemeen betreurt men het, dat de heer Cremer niet eenige keeren meer onze Noordelijke provincies komt bezoeken; het was ongeveer twee jaren geleden dat hij hier een andere van zijn novellen voordroeg.

Arnhemsche courant, 27 januari 1870:

* **Almelo**, 25 Jan. De talentvolle schrijver der *Betuwsche novellen*, de heer J. J. **Cremer**, bragt gisteren een eerste bezoek aan Twente, en vergastte het aanzienlijk publiek te Almelo op de onvergelykelijk schoone voordragt van *Bruur Joapik*, die met onverdeeld genot werd aangehoord.

Dagblad van Zuid-Holland en sGravenhage, 27 januari 1870:

* **Almelo**, 25 Jan. Gister avond hield de heer J. J. **Cremer**, in de bovenzaal der societeit alhier, eene voordragt van eene zijner Betuwsche Novellen. De zaal was eivol, terwijl allen, onder luide toejuichingen aan den talentvollen spreker, zeer voldaan huiswaarts keerden.

Arnhemsche courant, 14 februari 1870:

Naar wij vernemen heeft de heer **Cremer**, die op maandag den 21sten dezer in *Musis Sacrum* eene voordragt zal houden, op dringende uitnoodiging daartoe Bruûr Jaopik gekozen. Het zal dan juist tien jaren geleden zijn, dat hij deze Betuwsche Novelle voor de eerste maal hier voordroeg. Niet lang genoeg alzoo om den indruk te vergeten, maar lang genoeg om met genoegen de herhaling er van te hooren.

Vlaardingsche courant, 19 februari 1870:

— De op Woensdag jl. aangekondigde soirée musicale et littéraire had voor een talrijk opgekomen auditorium plaats, en wij vergisten ons niet toen wij zeiden dat deze avond een voor Vlaarding's ingezetenen zeldzaam genot zou opleveren. De jeugdige musici kweten zich vrij goed van hunne taak, de cornet à piston verdient bijzondere vermelding, de heer J. Schumacher van Utrecht belooft in deze veel. Doch voor alles hebben wij geen lof genoeg voor de voordracht van *het Pauwenveerke*, novelle van J. J. **Cremer**; het was ons dikwerf als hoorden wij **Cremer** zelve; de zoo terecht allerwegen geroemde novelle van **Cremer** zoo *uitstekend goed* voorgedragen, doet ons de hoop voeden, daar er nog zoovele andere keurige novellen van **Cremer** zijn, dat de heer H. F. C. H. Vincent ons nog dikwerf op een dier novellen in Overbetuwschen tongval onthalen zal.

Arnhemsche courant, 25 februari 1870:

Niettegenstaande een drietal vergaderingen, gisteren avond gehouden werden, was de zaal van Musis Sacrum, waarin de heer **Cremer** optrad, zeer goed bezet. Hij verdiende dan ook allezins een talrijk auditorium. De talentvolle voordragt van zijne geestige betuwsche novelle *Bruúr Jaopik*, zoo rijk aan schilderachtige tafereelen en geestige opmerkingen, werd tot het einde toe met onverdeelde aandacht aangehoord en voldeed weder even algemeen als elke voordragt, die **Cremer** houdt.

Eene schets te geven van de novelle, zal voor de meeste lezers overtollig zijn: *Bruúr Jaopik* is, gelijk alle hoofdpersonen uit Cremers verhalen, eene bekende type geworden, en voor hen, die het verhaal niet mogten kennen, geeft een resumé in geenen deele den indruk weder, dien de voordragt maakt. **Cremer** behoort onder de zeldzaam bevoorregten, die twee novelles te gelijk en met dezelfde woorden schrijven: een die gelezen en een die voorgedragen wordt. De *Bruúr Jaopik* dien men zelf leest, is een ander dan de *Bruúr Jaopik* dien men **Cremer** hoort lezen. Vandaar dat zijne novelle, al is zij algemeen bekend, toch nog altijd de kracht behoudt om velen naar de zaal te trekken, waarin onze begaafde landgenoot optreedt om haar voor te dragen.

Dagblad van Zuid-Holland en sGravenhage, 16 september 1870:

Op verzoek van den heer J. J. **Cremer** deelen wij gaarne meê, „dat het zijn voornemen is om binnen kort hier een openbare voordragt te houden ten behoeve van het *Roode Kruis*. Het ter voordragt gekozene stuk is een nieuwe (nog onuitgegeven) Over-Betuwsche vertelling, getiteld: *Bella Roel*.”

Dagblad van Zuid-Holland en sGravenhage, 22 september 1870:

Op verzoek van den heer J. J. **Cremer** deelen wij gaarne meê, „dat het zijn voornemen is om binnen kort hier een openbare voordragt te houden ten behoeve van het *Roode Kruis*. Het ter voordragt gekozene stuk is een nieuwe (nog onuitgegeven) Over-Betuwsche vertelling, getiteld: *Bella Roel*.”

Algemeen handelsblad 23 september 1870:

middag het garnizoenshospitaal alhier wederom in
zoek vereerd.
— Aanstaaenden Maandag, 26 dezer, des avonds ten 8 ure,
zal de heer J. J. **Cremer**, in de zaal Diligentia, een voordracht
houden van zijn nog onuitgegeven Over-Betuwsche vertelling
„Bella Roel,” ten behoeve van het Roode Kruis.

Dagblad van Zuid-Holland en sGravenhage, 30 september 1870:

Wij vernemen dat de voordragt, gehouden door
den heer J. J. **Cremer**, na aftrek van onkosten,
heeft opgebracht f 385.25, welke som door hem
aan den penningmeester van het Hoofdcomité
alhier is toegezonden.

Apeldoornsche courant, 1 oktober 1870:

Plaatselijk nieuws.

Het concert, den 23sten dezer door eenige jeugdige dilettanten ten voordeele van het *Roode Kruis* en van de algemeene commissie voor armenverzorging alhier gegeven, werd door vele belangstellende ingezetenen bijgewoond. Ons van alle kritiek onthoudende, stippen wij alleen aan, dat het pianospel der jonge dames, of in vereeniging met de heeren uitgevoerd, werkelijk schoon moest worden genoemd. Ook het obligaat op de viool door den jeugdigen R. droeg de algemeene goedkeuring weg, dat mede het geval was met het door den heer E. voorgedragen zangstuk. Het grootste gedeelte van den avond werd echter ingenomen door eene voordragt van het „blinkende haantjen” van **Cremer** door den heer v. d. H., aan wien het gelukken mogt de vergadering te boeijen door de juiste wijze, waarop hij dit, in het *Betuwsche* dialect zoo moeilijk voor te dragen stuk, had weten te vatten en voor te dragen. Om kort te zijn, het is wederom, zooals wij eene zekere dame hoorden zeggen „een zeer lieve avond geweest,” waarmede voorzeker allen, die daarbij tegenwoordig zijn geweest, volmondig zullen instemmen.

Het concert heeft na aftrek van eenige kleine uitgaven, de som van bijna f 82.— opgebracht.

Arnhemsche courant, 10 oktober 1870:

— De reeks winter-concerten en lezingen van de Vereeniging *Utile dulci* zal den 25sten dezer maand geopend worden door eene voordragt van den heer J. J. **Cremer** uit 's Gravenhage.

Provinciale Noordbrabantsche en sHertogenbosche courant, 8 november 1870:

Zalt-Bommel 5 Nov. De heer J. J. **Cremer**, die in het vorige wintersaizoen elders zoo groote lauweren mogt behalen voor de uitstekende en weergaloos plastische wijze, waarop hij zijne Betuwsche novellen voordraagt, zal aanstaanden vrijdag avond ten 7 ure, op daartoe ontvangen uitnoodiging, ook hier ter stede eene voorlezing houden.

Wij meenen dat het velen aangenaam zou kunnen zijn dit bericht te vernemen, ten einde het vroeger genotene nogmaals te kunnen genieten.

Arnhemsche courant, 28 november 1870:

DE COMMISSIE VOOR DE
Kunstavonden voor den Handwerkstand,
aangemoedigd door het welslagen harer pogingen
in den afgelopen winter, is voornemens weder
Vijf Kunstavonden te organiseren.

De Heeren **CREMER** en VRUGTMAN, en
verschillende corporaties hebben welwilleend hunne
medewerking toegezegd. Op de rondgezonden
intekeningslijsten hebben een aantal stadgenoo-
ten vernieuwde blijken van sympathie gegeven,
door ons geldelijke ondersteuning toe te zeggen.
Ter beschikking van iederen inschrijver voor
f 2,50 stellen wij weder EEN KAART, die
aan één persoon tot de vijf avonden toegang
verleent.

Voor hen, aan wie de lijst nog niet mogt
aangeboden zijn, bestaat nog gelegenheid tot
intekening bij den ondergeteekende
H. A. TJEENK WILLINK,
Secretaris der Commissie

Hoornsche courant, 4 december 1870:

Door den heer *Heule* wordt ons medegedeeld, dat op veelzijdig verzoek de heer J. J. **Cremer** uit 's Gra-
venhage het voornemen heeft, in den loop der maand
Januari 1871 eene voordracht alhier te houden. Ter
bereiking van dit voornemen zullen eerlang inteeke-
ningslijsten aan de ingezetenen van deze gemeente en
omstreken worden aangeboden.

Arnhemsche courant, 13 december 1870:

— De wintervermakelijkheden hebben een aanvang genomen. **Cremer** is aan een talrijke schaar zijn »Bella Roel" komen voordragen, die door zijn voortreffelijk gebarenspeel, als altoos, geboeid heeft, maar anders wat gechargeerd werd gevonden. Verder wisselen muzikale voordragten en moderne godgeleerde lezingen elkander af; de laatste schijnen echter minder toeloop dan vroeger te vinden.

Zie ook brief aan Th Jorissen van 4 september 1870 over een voordracht in Doesburg.

Hooggachte Heer!

Gister avond ben ik van een Zomer-
uitstap in den Haag terug gekomen, en haak
mij nu met zeer vriendelijke letters te be-
antwoorden.

De kennismaking met het Daerbooghsche
publiek is mij zeer te bevalen. Het
ik die leergaave wil vernemen.

Yow zoveel ik op dit moment kan
nagaan, bestaat er bij mij nog "De laatste
help van October" geen bezwaar. Wat dunkt
u indien ik provisioneel aantekende:

"Daerbooghs leren. dinsdag 25 Oct. 1811."

Uw rechte vriendelijke aanbod om van uw
gashoufheid gebruik te maken, zou ik zeer
gaarne aannemen, doch moet niet in haer
verre of de families Doyers, die mij in